

9. PRESENT I FUTUR DE LES MINES

per Lluís Julià Jimeno

Amb aquest comentari sobre el present i futur de les mines d'aigua a Sant Just Desvern acaba una tasca realitzada per un grup de gent de la nostra població, tasca laboriosa i molt dura de portar a terme, que ha donat com a fruit el treball que ara teniu a les mans.

Des d'aquestes ratlles pretenc donar un petit toc d'atenció a tothom, començant pels estaments i fins a arribar a la gent del carrer.

L'aigua és un recurs prou important per a nosaltres en el consum domèstic diari, els conreus, la ramaderia i la indústria; font de vida que des d'uns anys ençà cada cop és més maltractada. L'aigua, recurs natural per excel·lència i per davant de tots els altres, ha estat signe de prosperitat i vàlua, ja que gràcies a ella nosaltres vivim.

Des de temps immemorial, a l'aigua se li va donar el lloc que es mereixia com a element primordial i necessari per a la subsistència de tot ésser humà, això sense treure-li la importància als altres elements bàsics de la vida quotidiana.

Els romans varen fer grans obres d'enginyeria en el seu temps. La seva cultura, conscient de la importància de l'aigua per als nuclis de població i també per a les activitats agro-pecuàries, va fer que construïssin importants estructures per canalitzar i embassar l'aigua provinent de rius i de fonts, obres que com el cas dels aqüeductes encara avui es mantenen dempeus.

Els àrabs, no tant a la Catalunya Vella com a la resta de l'Estat, també ens varen aportar grans coneixements sobre les canalitzacions i l'emmagatzematge, construint-hi espectaculars brolladors i d'altres obres civils com per exemple un sistema de sèquies que recollien les aigües de congestes i regalims des de les muntanyes per portar-les fins a unes sitges filtrants, alhora que aprofitaven d'aquesta manera la capacitat d'embassament del mateix relleu i posteriorment, a mitjana alçada, regulaven el cabal necessari d'aigua.

I així d'altres casos al llarg de la història fins a arribar a temps propers a nosaltres, on l'aigua ha tingut un paper fonamental per a ús agrícola, ramader i més recentment industrial, sense oblidar el grau d'importància que ocupa en la vida domèstica quotidiana.

Per tot això, quan avui dia penso en les mines d'aigua del poble, modesta construcció si la comparem amb els exemples anteriors, però prou important si ens ho mirem des d'una òptica local, ho faig amb certa recança pensant en el potencial que hem llençat, que hem deixat perdre, quelcom que és nostre, que hem heretat dels nostres avantpassats i que, per tant, no ens era aliè. Bo encara, que part d'aquest recurs és aprofitat actualment per alguns particulars, especialment dedicats al sector primari.

Algunes de les mines ja han desaparegut sota el procés urbanitzador, d'altres -la majoria- en un estat d'abandó total des de fa anys, amb les canaletes

Coll de mina tallat per formigó provinent dels fonaments d'una nova edificació.

embussades i amb molts sectors amb les parets i sostres ensulsiats. Només unes poques han gaudit fins avui d'un mínim manteniment i això es deu al fet que al camp encara són explotats els recursos hidràulics que subministren, malgrat aquesta necessitat el problema es planteja a l'hora de trobar algú que es vulgui fer càrrec dels treballs d'arranjament: per als propietaris ja significaria una certa despesa el mer manteniment, però l'estat actual requereix uns treballs de bastant més embalum amb el consegüent cost econòmic d'importància, a més s'hi afegeix la manca de personal preparat per a aquesta feina i que estigui disposat a afrontar les precàries condicions en què es troben actualment les mines -a un preu que sigui tolerable per al posseïdor de la mina.

La trista realitat és que les mines d'aigua de Sant Just Desvern estan condemnades a esfondrar-se en un termini relativament curt de temps. No deixa de ser paradoxal, però, el fet que com diu el refrany popular "Només ens recordem de

Santa Bàrbara quan trona”, tal és el cas de les mines, i si no, fem memòria del que succeí ara fa uns anys: era l'estiu de 1990 quan a la major part del país va haver-hi un conat d'alerta roja a causa de l'inici d'una sequera important que va deixar els nostres embassaments literalment buits, i Sant Just no va ser pas cap excepció, tant és així que llavors les autoritats locals sí que es van recordar de les mines d'aigua, però tot va passar i les mines segueixen en el seu estat d'abandó i de foscor. Foscor només trencada per les visites esporàdiques d'uns bojos romàntics que miren d'esbrinar els seus secrets.

Cal donar “solucions” a aquest, diguem-ne, patrimoni nostre i aprofitar el que ens dóna, que no és poc, si més no, una gran font de vida. No deixem que s'escapi, aprofitem-la i cuidem-la, no cal fer monuments a la seva memòria, sinó donar solucions a quelcom que un dia ens pot fer menester, però que si no ho tenim ben lligat i al sac no ens servirà de res.

Com que en un principi parlo de solucions i no tinc la potestat de donar-les, em remetré a la finalitat de la política hidràulica i a petits exemples actuals de la

Pou d'accés a la mina de Les Fatjones reconstruït per membres del Grup Espeleològic Rats Penats.

utilització de minats. Per examinar l'aprofitament total o parcial que li podem donar a les aigües subterrànies hauriem de tenir en compte els punts següents:

- Satisfer la demanda d'aigua actual i preveure la necessària per a un futur.
- Incrementar la disponibilitat d'aigua i preveure'n la utilització econòmica, concretament per incrementar la producció, el comerç, crear llocs de treball i augmentar el benestar.
- Millorar la sanitat i el nivell de vida i disminuir les desigualtats econòmiques i socials entre comarques i regions del nostre país.
- Contribuir a la millor ordenació del territori en els aspectes funcional, ecològic i estètic.

Vist això podem prendre bona nota de la intenció de la política d'aigües: l'aprofitament racional de l'aigua com a garantia de benestar social.

Un exemple clar i extrem d'una òptima explotació d'aigües de mina el trobem a l'illa de Tenerife, on s'ha arribat a un aprofitament màxim de la riquesa del seu subsòl. Com és sabut, en aquesta illa volcànica no hi ha rius i això ha posat a prova l'enginy de la població illenca, els primitius pous costaners van començar a ser insuficients per donar abast a la creixent demografia, això va fer que cap a la dècada dels anys 1920-1930 s'impulsés una tasca gens fàcil: la creació d'una xarxa de més de nou-centes galeries amb un total de 2.700 quilòmetres, que perdura fins avui dia i en perfecte estat, amb un aprofitament màxim i amb plenes garanties de rendiment, tot això gràcies al seu manteniment periòdic i acurat.

Sense més preàmbul tanco aquest darrer capítol amb la bona intenció que això doni peu a la reflexió de tothom en general i en particular dels propietaris i estaments oficials més directament vinculats al tema, sense ànim de crítica banal, sinó com a toc d'atenció per a la rehabilitació de quelcom que tenim a l'abast i que encara no s'ha perdut del tot. Donem-li solució, potser d'ací a uns anys ens felicitem per una encertada intervenció a temps.

L'aigua és un bé de tots, cal que la cuidem, no deixem que només sigui un eslògan, siguem dignes del nostre qualificatiu genèric de racionals i no deixem perdre una obra que ha costat suors i diners, no deixem que tot quedi només en un record i fem que esdevingui altre cop un bé profitós per a Sant Just Desvern. L'aigua no és només una definició o una fórmula química, és molt més i les mines són un instrument que ens la facilita.